

מראי מקומות לסוגיות הנלמדות

פרשת תרומה נדרים סה. – סט:

הנדר למפרע, וה"נ הכא משום דמקום מצוה הוא כמש"כ הר"ן ושאר. ובהגהת הגרע"א שם תירץ, דהא דצריך לפרט את הנדר גזירת חכמים היא מחשש שמא נשבע לדבר מצוה, ועשו חיזוק לדבריהם דאפי' דיעבד אינו מותר, וא"כ י"ל דבימי צדקיהו עדיין לא נגזרה הגזירה.

והגר"א מה"ה תירץ דאף דמן הדין היה צריך לפרוט הנדר, אבל כאן שלא היה יכול לגלות, בכה"ג שא"א לפרוט הנדר, מתירין בסתם על תנאי אם הוא מהנדרים שיש להתירם, כנהוג אצלנו בהתרת נדרים בערב ר"ה, ושגג צדקיהו בזה וכו', ובהכי א"ש כל קראי דיחזקאל דמשוו ליה מפר ברית ממש, דהנדר לא הותר, דהם התירו רק בתנאי.

סה. איתשיל אשבועתיה.

בתשובת מהר"ם ב"ר ברוך [סי' קכ"ב] הקשה, לר' אסי דאמר לעיל [כב:]: אין נזקקין לאלקי ישראל, איך איתשיל, הרי כתיב "אשר השביעו באלקים חיים", ותירץ דהך דאין נזקקין דאמר ר' אסי הוא רק חומרא דרבנן, ואח"כ הוא דתיקנהו.

ובגילויני השי"ס למהר"י ענגיל כאן הביא דבריו והקשה ע"ז, דהא בדבר המפורש בקרא להיתר אין חכמים יכולים לאסור, [עיין בט"ז באו"ח סי' תקפ"ח סק"ה] וביוד" [סי' קי"ז סק"א], אלא שבאו"ח כ' דלא רצו חכמים לעקור, וביוד" כ' דאין כח בידם]. ואולם מאי דכתיב וגם במלך נבוכדנצר מרד לא חשיב מפורש שנשאל על שבועתו, דהא יכול להיות דעבר בלא התרה, ורק דרך האמת שנשאל, אבל מפורש אינו.

סה. בר"ן ד"ה תניא. דאיכא מ"ד התם דטעמא דמילתא מפני הבושה וכו', והאי טעמא לא שייך אלא כשהנדר היה להנאתו.

והנימוק"י הביא דיש שמחמירין להצריכו גם לזה שיהיה בפניו של חברו כיון שנדר בפניו, כדי שיתבייש ממנו ולא יאמר בסיבת שאלתו דברים שאינן.

סה. בר"ן ד"ה תניא. איכא דיהיב טעמא התם מפני החשד וכו' אפי' נדר שהוא שלא להנאת חברו אין מתירין לו וכו', כל שהודיעוהו מתירין לו אפי' שלא בפניו.

וז"ל הריטב"א, ולפום האי טעמא לאו דוקא בפניו, אלא ה"ה שלא בפניו, כל שהודיעוהו או שנעשה הדבר בפרהסיא בענין שנדע שנשאל על נדרו ולא יחשדוהו. [ולכא"ו באפי' תלתא לא מיקרי פרהסיא לענין זה, דא"כ בהני תלתא דמתירין לו סגי, ובעובדא דצדקיהו משמע דהתיר בפני סנהדרין ולא בפני יחיד מומחה].

ונראה שאפי' לטעם זה אין החשד הזה אלא בבעל דבר שנשבע לו, שיודע באמת שלא קיים לו נדרו, אבל הנודר בפני אחרים, א"צ להודיע בפני

סה. אשכחיה דקאכיל ארנבא חיה, א"ל אישתבע לי דלא מגלית עילוי וכו'.

כ' בבן יהוידע, צריך להבין למה הקפיד נבוכדנצר הרשע על זלזול כבוד שהיה לו בדבר זה שגילה עליו שהיה אוכל ארנבת חיה, אם בשביל שנראה בזה אכזריות, הנה הוא היה אוכל כל יום מבשר חירם מלך צור אחר שהורידו, שחותך מבשרו בעודו חי ומטבלן במלח ואוכלו. וי"ל דכל אכזריות שעושה בתורת דין ומשפט לייסר הפושעים, אין זלזול לו, כי אומר כך ראוי למלך שכמותו להטיל אימה גדולה על הפושעים באכזריות שעושה להם, אך בדבר זה שאין בו דין ומשפט, והוא עושה אכזריות לבעלי חיים לאכול בשרם בעודם חיים ואין לו הנאה מזה, ודאי הוא מורה על רוע לב שהוא רק רע ואכזר קשה.

סה. לסוף הוה קא מצטער צדקיהו בגופיה.

ופירש"י שהיה רוצה לגלות הדבר [כדי] שיהו מבזין אותו בני העולם. והמאירי כ' שהיה מצטער בכך וממעט מתוך הכעס במלאכת שמים, מצד שהיה סבור להבאישו בעיני האומות עד שיעבירוהו ונתמעט [אצ"ל ותתמעט] מלכותו. ובשיטמ"ק כ' וז"ל, ומפורש באגדה, שבתחילה כשמינהו נבוכדנצר תחת יכניה וכו', מינהו לצדקיהו על שבעה מלכים של אומות העולם, יום אחד נכנסו אצלו ואמרו לו, לך נאה למלוך שאתה מלך בן מלך והגון למלכות, וזה הנכנס שאין גופו אלא אמה, אם רצונך נהרוג אותו ונמליכך עלינו, אמר להם, אף אני יודע דבר מכוער שפעם אחת נכנסתי אצלו ומצאתיו אוכל ארנבת חיה, מיד שלחו הדבר לנבוכדנצר ואמרו לו, אותו יהודי שהמלכת עלינו אומר כך וכך ממך, מיד שלח נבוכדנצר אחרי סנהדרין וצדקיהו.

סה. איתשיל אשבועתיה.

כ' השיטמ"ק בשם הריטב"א, וא"ת והא קי"ל הלכתא דצריך לפרוט את הנדר, וא"כ צדקיהו על כרחין פרט את הנדר לפני הסנהדרין קודם שיתירו לו ואח"כ התירו לו, א"כ הרי עבר על השבועה כשפרט אותה קודם ההיתר. וי"ל אפשר שאמר להם נשבעתי כך וכך לאיש אחד מענין פלוני ולא אמר להם למי נשבע, וכיון שלא גילה להם למי נשבע, לא עבר, והנה פרט השבועה והתירוהו. וי"א שאמר להם נשבעתי לנבוכדנצר שלא אגלה אותו מענין אחד שראיתי לו ואני מתחרט, התירו לי.

ובשעה"מ [פ"ו מהל' שבועות ה"ה] הקשה ג"כ קושיא זו, ותירץ ע"פ מש"כ בתשובת הרשב"א דמשעה שנתחרט על נדרו ושבועתו ורוצה להתירו אלא שאינו יכול, [מחמת שאין מתירין את הנדר קודם שיחול כנידון הרשב"א, וה"ה בנ"ד כשא"א להתיר בלא שיפרט את הנדר], והתיר הרשב"א לעבור על הנדר משום שלום בית, כיון שע"ז יתירוהו ויעקור

אותם אחרים, דהא לא חשדי ליה, דאינהו סברי דקיים נדרו לחבירו או נתרצה. מיהו בשבועת ביטוי דלנפשיה דלא סגי בלא הפרה, טוב הדבר להודיע לאותם שידעו בשבועתו, שהם מתירין לו, או שיעשה ההיתר בפרסום שיוכלו לדעת, וכן מורי נר"ו נוהג, ואם א"א אינו מעכב אפי' לכתחילה, דכיון דלאו מילתא דלנפשיהו הוא, לא חשדי ליה ותלו דאיתשיל אשבועתיה. [וע"ע בשלמי נדרים].

סה. בר"ן ד"ה והיכא דהוי. וכ"ת אכתי קשיא וכו' לכתחילה מיהו אסור, והיכי שרו ליה סנהדרין לצדקיהו וכו'.

וז"ל הריטב"א, והא דשרויה אינהו, מסתברא לי דכי אמרינן אין מתירין לו אלא בפניו, הני מילי בנשבע לישראל, אבל בנשבע לגוי מתירין, אלא במקום חילול השם כגון יתרו ונבוכדנצר, ולפיכך חשבו להם לתקלה. ועיין במאירי שתירץ כתיורין הר"ן בשם תוס', ומסיק וז"ל, וכן למדת לפי דרכך ממעשה של צדקיהו שאפילו היה המשביע גוי, אין מתירין לו אלא בפניו, וגדולי המחברים כ' שאפי' היה המשביע קטן דינו כן. [כ"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' שבועות ה"ז, ועיין בכס"מ ש"כ דקטן לא גרע מגוי, אמנם במאירי משמע דאיכא רבותא בקטן טפי מגוי].

סה. בר"ן ד"ה והיכא דהוי. וגם מצות המלך שמצוה עליהם להתירו, מצוה היא עליהם לקיים.

הקשה בהגהות טל תורה למהר"ם אריק, דהא מבואר בסנהדרין [מט]. יכול אף לדברי תורה [שומעין למלך], ת"ל רק חזק ואמץ, יעו"ש, ומשמע אף במידי דרבנן אין לשמוע לו, ועיין רמב"ם פ"ג מהל' מלכים [ה"ט]. ואולי הכא כיון דבדיעבד מותר, קיל משאר איסורי דרבנן, כעין שצידד בס' מוצל מאש דדבר שבדיעבד שרי אפשר דאינו מחויב למחות.

סה. אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש.

כ' התו"ט, ה"ה נהרג הכלב או שמת הנחש, אלא נקט מילתא דשכיחא, דגבי כלב לא שכיחא הריגה, ולגבי נחש שכיחא טפי הריגה, וליכא למידק דמשו"ה נקט התנא מילתא דשכיחא בכל חד, לאשמועינן דדוקא בכה"ג הוא דאינו כנולד, הא ליתא, דמידי הוא טעמא דאינו כנולד משום דהואיל ופירש בשעת הנדר בעבור מה היה נודר, ונעשה משום כך כתולה נדרו בדבר, כאילו פירש כל זמן וכו', וא"כ מה לי שמת או נהרג בין הכלב בין הנחש, הואיל ואינם קיימים.

וכ' ע"ז הגרע"א בתוספותיו, אף למש"כ הרשב"א [הו"ד בר"ן סה: בד"ה תנא] דבאשה כעורה כיון שאינה עשויה להיות נאה לא אמרינן דכל זמן שהיא כעורה קאמר, היינו דהתם לא שכיח כלל בשום אופן שיבא זמן היתר לנדרו, משו"ה אמרינן דלא תלה כלל בזמן, אבל הכא דשכיח שיסתלק נדרו במיתת הכלב והריגת הנחש, אמרינן ומפרשינן לדבריו דכל זמן שהכלב רע בתוכו, וכאילו פירש כן להדיא, וממילא אף אם נסתלק אח"כ במידי דלא שכיח מ"מ מותר, כיון דתלה נדרו רק בזמן שהכלב רע בתוכו, שהרי עכ"פ אינו עתה בתוכו. [ולכא"ו כ' הגרע"א סברא זו גם למאי דפי' הרע"ב והתו"ט דבכל הנד דמתני' לא קאמר דשרי הנדר מאליו, דודאי צריך התרה, אלא לענין דהוי פתח מעליא. ויל"ע].

סה. א"ר הונא נעשה כתולה נדרו בדבר.

ופי' הר"ן ע"פ הירושלמי דשרי אפי' בלא שאלת חכם. והריטב"א כ' דטעמא דהירושלמי לפי שאמר כן בפירוש דרך תנאי, אבל התולה נדרו בדבר סתם כעין משנתנו, צריך היתר ופותרין לו באותו דבר. [והרא"ש ג"כ פי' דכן הוא פשוט דמתני', ושוב הביא דברי הירושלמי]. וכ' הגרע"א בתוספותיו, דאם נפרש כהירושלמי דלר"מ א"צ שאלה, י"ל דחכמים ס"ל דצריך שאלה, או דס"ל דלא הוי כתולה נדרו, והוי נולד ולא מהני שאלה. אבל אי אמרן דלר"מ צריך שאלה, נלע"ד הא דאין חכמים מודים לו היינו דלא מהני שאלה, אבל [אין] לומר דאין חכמים מודים וס"ל דהוי כתנאי ממש וא"צ שאלה, דלישנא דר"מ דיש דברים שהן כנולד היינו אף דהוי כנולד מ"מ אינו כנולד ומהני שאלה, משמע דאין חכמים מודים לו במה דחידש ר"מ דאינו כנולד.

ומש"כ הרא"ש בפירושו לפי אוקימתא דר' יוחנן דמת מעיקרא, דלר"מ צריך שאלה משום גזירה, ואין חכמים מודים לו היינו דא"צ שאלה, היינו להך אוקימתא דמה דאמר ר"מ יש שהן כנולד היינו דחכמים עשו אותו כנולד אף דאינו כנולד כמש"כ הרא"ש שם, וא"כ חידש ר"מ דעשו אותו כנולד, משו"ה שייך שפיר ע"ז ואין חכמים מודים דלא עשאוהו כנולד, אבל לאוקימתא דרב הונא, מה דאמר ר"מ יש שהן כנולד היינו אף דהם כנולד מ"מ לא הוי כנולד, שחידש ר"מ דאינו כנולד, א"כ משמע דחכמים פליגי ע"ז דהוי כנולד.

סה. בר"ן ד"ה תנא. א"נ אי אמר הכי וכו', אבל הכא כיון דלפלונית כעורה קאמר לא משמע כתולה נדרו בדבר.

וז"ל המאירי, וי"מ שזו של כעורה ונאה וזו שאביה רע, דין אחד הוא, ואילו אמר כאן קונם שאני נושא בת פלוני הרע ומת, אין פותרין בו, ואין זה תולה נדרו בדבר, אלא שאומר כן דרך סימן, שלא לטעות השומעים בינה לאחרת ששמה כשמה ושם אביה כשם אביה, אבל כשאמר שאביה רע, ענינה קונם שאני נושאה מפני שאביה רע, והרי זה תולה נדרו באותו דבר, וכן אלו [אמר] קונם שאני נושא פלונית שהיא כעורה, ענינו מפני שהיא כעורה, וכל שנתפחה ע"י תחבולות שהן נולד, פותרין לו, שהרי הוא כתולה נדרו, אבל כשאומר שאני נושא פלונית הכעורה, אין זה תולה נדרו, אלא כאומר דרך סימן פלונית הכעורה, שלא לטעות השומעים באחרת ששמה כשמה.

סה. ועל לא תשנא את אחיך בלבבך.

רש"י פי' שעשה לך דבר שלא כהוגן ומתוך שנאה הדרתו. והרא"ש כ' שנדר שלא לשאול בשלומו. וכונתו להגמ' דסנהדרין [כז:]: איזהו שונא כל שלא דיבר עמו שלשה ימים באיבה. כ"כ בקה"י בערכי [ס' ג']. [ולפ"ז אפי' אם פירש בנדרו שאינו אסור אלא ג' ימים, פותרין לו פתח זה. וקצ"ע דהו"ל להרא"ש לפרש בדבריו כן].

סה. נימא כל דמעני לאו עלי נפיל.

ופי' תוס' ומאי פתיחה היא, בשביל כך לא יתחרט. וז"ל הנימוק"י, היכי קתני דפותחין לו מטעם זה שאין אתה יכול לפרנסו בפתח שאינו אמת, דאלמא מיחייב בהכי, והרי אנו מטעין אותו, שהרי אם היה חכם היה יכול לומר לנו וכי כל דמעני מוטל הוא עלי לפרנסו לבדי.

סה. מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כו"ע מפרנסנא ליה.

ופי' הר"ן, דכיון שנתן ליד גבאי ואם רצה הגבאי ליתן לאחר הרשות בידו, הו"ל כההיא דתנן [לעיל מח:]: נותן לאחר משום מתנה והלה מותר בו. אבל הרא"ש פי' דה"ק, הייתי נותן לכיס של צדקה, ומה שאני נותן יתנוהו הגבאים לאחרים, ויפרנסוהו להמודר ממה שאחרים נותנין. [ואע"פ שאם לא יתן המדיר לצורך עניים אחרים, מסתמא יתמעט ממילא חלקו של עני זה המודר ג"כ, מחמת מיעוט המעות שבקופה של צדקה, מ"מ זה לא חשיב שמהנהו, דגרמא בעלמא הוא, ואיהו מכוין למצות צדקה לאחרים, וזה ממילא נהנה. ויל"ע].

וכ' המחנ"א [הל' שבועות סי' ט"ז], דלהרא"ש אין יכול ליתן לגבאי והגבאי יתנו להמודר, והטעם, דלא דמי למתני' דלעיל שנתנו לחבירו לשם מתנה גמורה ונמצא דאין העני מתנהה משל מדיר, אבל כשנתנו לגבאי כדי שיחלק לעניים, נהי דבידו של גבאי ליתן לעני שירצה, מ"מ עדיין לא פקע כח הבעלים מהם לגמרי עד שיתנם לעניים, דהא ודאי אין ביד הגבאי ליהנות מהם ושלא ליתן לעניים, ולא יצאו המעות מרשות הבעלים עד שיתנם לעניים, כמש"כ הרא"ש בתשובותיו [כלל ל"ב ס"ו] וכו', דסתמא דמילתא כל אדם רוצה לעשות צדקה בנכסיו ושיהנה העני מממונו. [יעו"ש דמדברי מהרי"ט במקום א' נראה כהנ"ל, ובמקום אחר כ' דכל שנתנו ליד גבאי נסתלקו הבעלים לגמרי].

סה. בר"ן ד"ה ועוד אמר ר"מ. דאע"ג דאסקינן בפ' ארבעה נדרים דלא פתחינן ביש בוטה כמדקרות חרב וכו'.

והריטב"א כ' ז"ל, וכי תימא מאי שנא מהא דאמרין לעיל דלא פתחין ביש בוטה כמדקרות חרב, כל הנודר כאילו בנה במה, ונקרא רשע, וליכא למימור דהנהו אליבא דרבנן דפליגי עליה דר"מ, דהא ליתא, דודאי הלכתא כר"מ בהא, דהא לא אשכחן רבנן דפליגי עליה דר"מ, וכן נראה דעת רבינו ז"ל, והא שקלו וטרו בה אמוראי, אלא הנכון דהנהו דלעיל דהוי איסורא דתלי בנדרא גופיה, לא פתחין, אבל בהני שהן איסורין שהן חוץ לגופו של נדר, אלא שהנדר גורם לעשותם אם הוא מתקיים, פותחין בהם.

סה: פותחין לאדם בכתובת אשתו.

ופירשו תוס' והמאירי, דקמ"ל דלא אמרין דפרעון הכתובה הוי נולד, [וכ' ע"ז במרומי שדה, ולא נתבאר היאך ס"ד דהוי נולד. ונראה דאם בשעת הנדר היה עני ואין לו לשלם הכתובה, ואח"כ מת אביו וירשו וצריך לשלם הכתובה, וס"ד דזהו נולד, והיינו מעשה דר"ע. [ומבואר דגם קרקעות שירש הבעל לאחר זמן שלא היו בשעת נישואין, גובה מהן כתובתה, ולא אמרי' דעיקר סמיכות דעתה על קרקע שיש לו בתחילת חיובו, וליהוי קרקעות הבאין לאחר זמן כמטלטלי דלא משתעבדי לגבות הכתובה אפי' מיניה דידיה משום דלא סמכה דעתה, כמש"כ הר"ן לקמן [בד"ה ומדאמרין]. וצ"ת].

וכ' עוד, דהר"ן מפרש דס"ד דהיאך אפשר שלא ידע שעליו לשלם כתובה, א"כ הוי שקר מה שאמר לא הייתי נודר, קמ"ל דפותחין, וע"ז הביא המעשה שטעה. [ולא נתבאר היכן פירש הר"ן כן. והגר"מ"ה כ' כן מסבירא דנפשיה]. [ועיין בתו"ח שבגליון המשנה בשם מוהרש"ח, שהקשה במה טעה זה שלא רצה ליתן לה כתובתה אלא החצי. ותי' דאיידי שהיא נדרה והוא קיים לה, ולכן סבר שהפסידה כתובתה בשביל שנדרה, ואנן קיי"ל הוא נתן אצבע בין שיניה [ומה"ט קרי ליה התנא "נדר", שהוא קיים הנדר]. עכ"ד]. [ולפי דבריו לכאן ליכא ראייה מאותו מעשה דגם היכא שנדר הוא ליהוי פתחא לומר אילו ידעתי שאצטרך לפרוע כתובתה לא הייתי נודר].

סה: וחייבו ליתן לה כתובתה.

כ' הריטב"א, פ"י וחייבו לגרשה וליתן לה כתובתה, דאילו מקמי הכי לא אפשר, שלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים דבעל וכו', ואילו לא התירו, כגון שנדר על דעת רבים, היו כופין אותו לגרש וליתן לה כתובתה וכו', והוי גט המעושה בישראל שהוא כשר, והתם [כתובות ע.] תנן המדיר את אשתו יוציא ויתן כתובה, והיינו שכופין אותו להוציא, ויש אחרים באותו פרק שפירשו בירושלמי שכופין על הכתובה ומבקשין על הגט, היינו בדאפשר לה למיקם בנדרה ע"י הדחק כדפרישית התם, הלכך ככה"ג אין כופין אותו על הגט, אבל קונסין אותו לפרוע כתובה כדי שימצא פתח לנדרו או יגרש מעצמו, ואע"ג דבעלמא לא ניתנה כתובה להגבות מחיים דבעל.

סה: ברש"י ד"ה ושער ראשו. דכל העומד לגזוז כגזוז דמי.

וכ"כ הרא"ש והמאירי. וכ' ע"ז הגר"מ"ה, הוצרך לזה למ"ד גובין מן העבדים, ועיין מגילה [כג:] ובתוס' שם [ד"ה שמין, אם אדם שאינו עבד כנעני הוקש לקרקע]. ועיין ברש"ש שהקשה, דהך דכל העומד לגזוז כגזוז היא פלוגתא דרשב"ג ות"ק בסנהדרין [טו.] בברייתא, ולת"ק לאו כגזוז דמי, ובניזר [נא]. נשאר בבעיא.

סו. פותחין בימים טובים ובשבתות.

כ' המאירי, ר"ל שאם נדר שלא לאכול בשר שלשים יום, ולא הרגיש שיו"ט בתוך השלשים, ואומרין לו אילו הרגשת בשעת הנדר שיום עצרת או יום פלוני שהוא יו"ט ואדם חייב לענגו חל בתוך שלשים אלו שנדרת מהם היית נודר, וכן אם נדר שלא לאכול בשר כל שלשה ימים, ולא הרגיש שהשבת סמוך לו בתוך השלשה, ואומרין לו אילו היית זכור שהשבת בכלל הנדר ואתה חייב לשמחו היית נודר, וכל שאומר לאו מתירין אותו. [וחידוש דנקט עונג לענין יו"ט ושמחה לענין שבת, ולקמן נקט איפכא, וכן פשוט טפ"י]. וכן אם הרגיש או זכר שהשבת או היו"ט בכלל נדרו, אלא שאינו יודע חיוב עונג שבת ושמחת יו"ט, ושואלין לו אילו היית יודע שאדם חייב לענג את השבת ולשמח את היו"ט היית נודר, והוא אומר לאו, מתירין אותו. [והר"ן כ' כאופן הב', ותוס' והרא"ש כאופן הא'].

וז"ל הריטב"א, פירוש כגון שאסר עליו מאכל ימים רבים סתם, ויש בכללן שבתות וימים טובים, והוא היה סבור שאין הם בכלל נדרו, ואמרו לו אילו היית יודע שתהא אסור אף בשבתות ויו"ט כלום היית נודר כן סתם, ואמר להם לא הייתי נודר כן, אלא הייתי מפרש ימי החול בלבד. [ומשמעות לשונו דמיירי במי שידע בשעת נדרו שיש ביניהם שבתות וימים טובים, שהרי הזכיר ימים רבים, [והנימוק"י כ' כל השנה], אלא שטעה והיה סבור שאין שבתות וימים טובים נאסרין בכלל נדרו, וזהו פתחין].

סו. אמרו לו והלא המיושן יפה למעיים וכו'.

כ' הרש"ש, בפ"ו דב"ב [צתח]. איתא ד"ישן" משל אשתקד ו"מיושן" מג' שנים. ולכן תימה על הרמב"ם והרע"ב והשו"ע שלא דקו בלשיניהו, ונקטו ישן תחת מיושן. [א"ה, למאי דמסקינן דאפי' אינו יפה למעיים רק שאינו רע הותר בו, אולי אף הישן של אשתקד אינו רע ומותר, ותנא דמתני' דנקט טעמא דיפה למעיים, איירי במיושן, אבל לדינא שוין הם, ולכן שינו מלישנא דמתני'].

סו. והכניסוהו לבית ר' ישמעאל, ויפיה וכו' והתירה ר' ישמעאל.

הר"ן [בד"ה חסורי מחסרא] פ"י דס"ל לר' ישמעאל פותחין בנולד. והרא"ש פ"י דסבר כיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא. וז"ל הריטב"א, פירשו בו שהתירו שלא ע"י פתח, דלא הוי נולד אלא כתולה נדרו בדבר, ורבנן פליגי עליה, דסברי דלא חשיב תולה נדרו נדרו בדבר אלא בשתלה בדבר שהיה ונסתלק לגמרי, כגון מת הכלב ונהרג הנחש, או רשע ועשה תשובה גמורה, משא"כ בזו. ולפום מאי דפרישית לעיל דלרבנן אפי' בהנהו דלעיל בעי פתח, אלא שפותחין לו בדבר ההוא, בהא דהכא היה מתיר ר' ישמעאל בלא פתח כלל, דחשיב ליה כנדר טעות, שהוא היה סבור שלא יסתלק כיעורה ע"י תכשיטי הנשים ותמרוקיהן, ולא חשיב נולד שהרי דרך הנשים להתקשט, [וכדפירש לעיל מינה שייפיה ע"י שקשטוהו בבגדים ובקשטי הנשים. וקצ"ב דבגמ' קאמר שעשה לה שן של זהב, ואטו דרך הנשים לעשות כן], ורבנן חשבי ליה כתולה נדרו בדבר, ואין מתירין לו אלא בהתרת חכם ע"י פתח זה.

סו: ועשה לה ר' ישמעאל שן של זהב משלו.

הקשה בשלמי נדרים, דבשבת [סה.] אסרו רבנן לצאת בשן של זהב, ופירש"י בשם רבותיו משום שמשונה במראה משאר שיניים, ודילמא מבזי לה ושקלי לה בידה וממטי לה ד' אמות ברה"ר, וא"כ אמאי עשה לה של זהב ולא של כסף. ותי' דאולי היה מראה של שאר שיניה דומה לשל זהב. וכ"כ הגרי"עב"ץ, ותי' עוד, שהיה יקר כשל זהב מחמת המלאכה, או שציפה כל שיניה בזהב.

סו: אמר להן יפה קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת במומין ושרייה.

ופ"י רש"י [בפ"י בתרא] דהואיל ואין בה שום דבר יפה, לא חל הנדר. וכ' ע"ז הקרן אורה, לכאן משמע מדבריו דין מחודש, דאם תלה נדרו בדבר שאי אפשר, לא חל הנדר, וא"כ אם אמר קונם שאת נהנית לי עד שתעלי לרקיע, לא חל הנדר כלל, וזו לא שמענו, אלא ודאי אסורה בהנאתו לעולם, ודבריו ז"ל צ"ע. ועיין במלא הרועים שכ' ע"ד הר"ן [בפ"י קמא, שלא מצא שום דבר נאה] וז"ל, ודמי לנחש כקורת בית הבד [לעיל כד:]: עיי"ש בר"ן הטעם. [דהאוסר פירות עליו אם לא ראה נחש כקורת בית הבד, אמדינן ליה לדעתיה שלא לאסור הפירות נתכוין, שא"כ לא היה לו לתלות איסורו בתנאי אלא היה לו לאוסרם במוחלט, שהרי אף כשהתנה בכיו"ב אין לתנאו ענין, שהדבר ברור שלא ראה נחש כזה וכו', אלא ודאי אמרין שלא לאסור פירות בא אלא לומר דברי הבאי זה וכו'. עכ"ל הר"ן שם. וה"נ נימא דודאי לא לאסור בא, שא"כ לא היה לו לתלות איסורו בתנאי, ולא בא אלא להראות שאין בה שום דבר נאה].

סו: ההוא בר בבל דסליק לארעא דישראל, נסיב איתתא.

בבן יהודע פ"י הא דהוצרך להודיענו שהיה בר בבל, דאמרו לעיל [כב.] על הפסוק ונתן ד' לך שם לב רגז, דבבבל כתיב, נמצא הכעס מצוי באנשי בבל יותר, ובא ללמדך רבותא, דאע"ג דהיה מבבל ויש לו לב רגז מצד קללת התוכחה, עם כל זה סבל הפתאות של אשתו ולא רגז. [ולפ"י צ"ב, דהתם משמע דאף בני בבל כשבאין לא"י, אינם בכלל קללה זו, שהרי תמה ר' יוחנן על רגזנותו, עד שא"ל עולא דבאותה שעה עדיין לא עברו את הירדן].

וז"ל העיון יעקב, נראה דהביא האי מעשה ללמוד מוסר שלא לעלות במעלה יתירה לנסוב [איתתא], אלא כדאיתא ביבמות [סג]. נחות דרגא, ונסוב איתתא, לכך מביא האי עובדא דסליק לא"י, שעלה לנסוב אשה חשובה מא"י דוקא, ועי"ז אחזה [אשתו] במדת הגאווה ולא היתה רוצה לשמשו כשפחה כראוי, ושינתה מדעתו כל מה שצוה לה כדי שלא יחפוץ עוד בשימושה, אך שהבעל לא נכוה בפושרין ואפי" בחמי חמין, ולא הרגיש בדבר, אך בבא בן בוטא שהבין הדבר בחכמתו, לכן עשה עצמו כלא ידע, ואמר לה את עשית רצון בעלך, כדי שמכאן ואילך תקח מוסר לעשות רצון בעלה לשמשו כראוי, כדאיתא בתנ"דב"א אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שעושה רצון בעלה, והובא באה"ע סוס"י ס"ז בשם הגהמ"י.

סז. הפר האב ולא הפר הבעל.

ופירש"י דשתק הבעל מעת לעת. [ופירושו כר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר בר' שמעון לקמן [עו:]] דס"ל דיום שמעו היינו מעל"ע, אבל אנן קיי"ל כתנא דמתני' דיום שמעו היינו עד שתחשך. תפא"י]. והקשה הרש"ש, הא זה הוה קיום, כדכתיב [במדבר ל', ט"ו] הקים אותם כי החריש לה ביום שמעו, וא"כ מאי קאמר תו ואצ"ל שקיים אחד מהן, הלא היא היא, וכן הגמ' לא מקשה אלא השתא וכו'. [ולשינוי דגמ' [לפי' רוב הראשונים] דקמ"ל דמהני הפרה אחר שקיים ונשאל על הקמתו, פשוט דלא שייכא הך רבנות בהקמה ע"י שתיקה ביום שמעו, אבל מקושת הגמ' תקשי לרש"י].

ובשלמי נדרים תירץ, דכוונת רש"י אע"פ ששמע הבעל שהאב היפר והוא שתק, דלא נימא דשתיקתו הוי כהודאה שמסכים להפרת האב, ולא ששתק ע"מ לקיים, [כמבואר סברא זו בב"ח, הו"ד לקמן], קמ"ל כיון ששתק כל מעל"ע שתיקתו הוי כקיום, ואצ"ל שקיים בפירושו. [וק"ק דהו"ל לרש"י לומר בהדיא ששמע גם מהפרת האב, דסתם שתיקה דיום שמעו היינו ששמע רק הנדר עצמו]. והרש"ש פי', דמיירי כשעדיין לא עבר יום שמעו דהשני, וקמ"ל דאינה מותרת בהפרת האחד אע"פ שעדיין לא נתקיים מהשני. [וכדמפרש בגמ' דאי מרישא הו"א דבהפרה דחד מינייהו סגי].

סז. כי איצטריך ליה כגון דהפר אחד מהם וקיים אחד וחזר המקיים ונשאל על הקמתו.

כ' הרש"ש, לכאו' אף בלא נשאל איצטריך לאשמעינן דקיומו קיום דשוב אינו יכול להפר, דס"ד א דכמו דאין כח באחד לבדו להפר, כן אין לו כח לבדו להקם. וי"ל. [מיהו לישנא דמתני' לא משמע דאתא לאשמעינן דקיומו קיום, אלא דאין הפרתו הפרה].

סז. כגון דהפר אחד מהם וקיים אחד, וחזר המקיים ונשאל על הקמתו, מהו דתימא מאי דאוקי הא עקריה.

ופירש"י בפי' קמא [ודלא כרוב הראשונים], דס"ד דהא דאיתשיל על הקמתו, כי הפר לה דמי ואינו צריך להפר יותר, וקמ"ל דלא הויא הפרה, וצריך להפר ממש. וכן פי' המאירי, וכ' דלפ"ז אם יפר להדיא אחר שנשאל ודאי דמהני להצטרף אם הפרת חבירו שקדמה להקמה. [ומכח קושית הרשב"א המובא בר"ן הוכיח כן]. ועיין בקרן אורה שהקשה על פי' זה, דא"כ הך רבנות לא שייך הכא, ובעלמא נמי מצי לאשמעינן דשאלה על ההקם לאו הפרה היא ובעי הפרה אחרית.

סז. דמפירין שניהם בבת אחת.

וכ' הר"ן דבבת אחת לאו דוקא, דאפי' מיפר זה שחרית וחבירו ערבית, כל שלא הפסיק בינותים דבר שהוא מעכב הפרה. וכ"כ המאירי, והוסיף דאפי' זה ביום אחד וזה ביום אחר, כל שהפר כל אחד ביום שמעו. והטור [בסי' רל"ד] כ' בשם הרמב"ם שצריך שישמעו שניהם ביום אחד, אבל אם שמע האחד היום והפר, ושמע השני ביום שלאחריו, אינו יכול להפר. [וכן דעת הסמ"ק והסמ"ג. ב"י]. והרמב"ן כ' שכל אחד מיפר ביום שמעו אע"פ שלא שמעו ביחד, [וכן דעת הרא"ש. ב"י].

וטעמא דהרמב"ם מבואר בדבריו [בפי"ב מהל' נדרים הי"ז] מדכתיב גבי ארוסה "ושמע אישה ביום שמעו", והאי "ביום שמעו" אין לו פירוש,

דפשיטא שישמע באותו יום שישמע, אלא ודאי ושמע אישה ביום שמעו של אב קאמר. ובדעת הרמב"ן כ' ה"ט, דס"ל דביום שמעו קאי אדבתריה ביום שמעו והחריש וגו', דלענין החרישה תלוי בכל היום. והב"ח פי' דמודה הרמב"ן בפירושא דקרא דשמע אישה ביום שמעו דאב, אלא דס"ל דלא כתב קרא הכי לומר שאין הנדר מופר אא"כ שמעו שניהם ביום אחד, דודאי הפרה איכא אע"פ שלא שמעו ביום אחד, וכדמשמע מאידך קרא דכתיב בתריה ואם ביום שמעו אישה יניא אותה וגו', דמשמע באיזה יום שיהיה וכו', אלא קרא קמא אצטריך לאורוי, דאע"פ שהאב הפר ביום שמעו ואח"כ שמע גם הבעל ביום שמעו של אב והחריש לה, וקמו נדריה, ולא אמרינן כיון ששמע הבעל בו ביום שהפר האב והחריש לה, מסתמא הסכים להפרת האב וכאילו הפר גם הבעל.

סז. בר"ן ד"ה קמ"ל. אבל מדברי הרמב"ם ז"ל נראה דכל שחלה הקמה בין הפרה דחד להפרה דאיך, שוב אינן יכולים להפר.

וכ' ע"ז בקרן אורה, טעמו של דבר לא הבנתי, ואמאי לא יכול הראשון להפר שנית אחר שאלת ההיקם של שני, כיון שהשני בעצמו יכול להפר אחר שנשאל על הקמתו, וכ"ש הראשון, ואילו הקימו שניהם ונשאלו על ההקמה יכולין להפר, וזה בשביל שהפר מתחילה ועד סוף אבד כח הפרתו. ומש"כ הר"ן ז"ל דאין הפרה אחר הפרה, [א"ה, כן משמע במש"כ הר"ן בשיטת הרמב"ן שלא תאמר אין הפרה אחר הפרה, וכ"ה ל' הרשב"א והמאירי בקושייתם על הרמב"ם מסוגיא דלקמן עא.], לא מצאתי מקום לסברא זו. ובסוף דבריו הביא הקרן אורה, דהרמב"ם הביא דין זה באופן אחר קצת, היכא שקיים האחד ואח"כ הפר האחד, [שכן היתה גירסתו בגמ'] ולמד מזה דהשני [ר"ל המקיים] אינו יכול להפר עוד כיון שהקים תחילה ולא רצה בהפרת שותפו, דאין לומר דמשו"ה אין יכולים להפר עתה בשותפות משום דאין הפרה אחר הפרה, דהא לגירסתו הפרה ראשונה לאו כלום הוא כיון שהיתה אחר הקיום.

והרא"ש [בפירושו, ובפסקיו סי' א'] כ' כהרמב"ם, וכן פסק השו"ע [סי' רל"ד ס"ו], ועיי"ש בט"ז [סוס"ק ז'] שהביא בשם הר"ן ז"ל, דכשהפר הראשון, נשאר חלק ב' קלוש, ולא מהני ביה לאיצטרופי להפרה הקודמת כיון דבטל שעה אחת, [ואין זה ל' הר"ן שלפנינו בס"ד]. [ומשמע מל' ה"ט"ז כמסקנת הקרן אורה, דאין החסרון בכחו של הראשון לחזור ולהפר [ומשום דאין הפרה אחר הפרה], אלא בכחו של השני, דשוב אין יכול להצטרף בהפרתו עם הפרת הראשון].

סז. בר"ן ד"ה קמ"ל. והקשה הרשב"א ז"ל וכו' כיון דחכם עוקר את הנדר מעיקרו, הרי הוא כאילו לא הקים כלל, וכדתנן וכו'.

וז"ל הרשב"א, וי"ל דקיים אחד דקאמר, היינו דוקא אב, ומאי אחד, מיוחד שבהם והיינו אב, וכיו"ב בתלמוד הרבה וכו', וטעמא לפי שהורע כח הבעל ואין הפרתו כלום אלא כשהיה האב ראוי להפר, שאין הבעל מיפר אלא בשותפות ובשעה הראויה לשניהם, וכדתניא לקמן וכו'.

ובקרוב"נ [סי' א' אות א'] תירץ, ע"פ מש"כ תוס' בכתובות [עד: בד"ה חכם] דדוקא הלכה אצל חכם קודם שנודע לבעל, אבל לאחר ידיעת הבעל, אע"ג שהלכה אצל חכם אחר, לא מהני לה היתר, דקודם שהלכה הקידושין בטלים מיד שנודע לו, שחושש שמא לא ימצא לה היתר, עיי"ש, וא"כ ה"נ כיון שנתקיים הנדר שעה אחת שוב אינו יכול להפר אע"ג שנשאל על ההקמה, אע"ג דעוקר למפרע, והתם שאני דאומדין דעתו שלא התנה אלא משום שחושש שלא ימצא לה היתר.

סז. בר"ן ד"ה קמ"ל. ולדידי לאו קושיא היא וכו', אבל הפרה דחד מהני קלישא לה טפי וכו'.

כ' הרש"ש, מדבריו נ"ל דבפנויה דאב לחודיה מיפר, או בנשואה דבעל לחודיה מיפר, אם קיים והפר ואח"כ נשאל על ההיקם, דא"צ להפר שנית, וכן הוא בשו"ע [סי' רל"ד סכ"ב] מתשו' הרשב"א. ועיין בהגהת הגרע"א שם סעיף מ"ט. [שכ' ז"ל, דאם בו ביום אחר ההקמה הפר נדרה, ואחר כמה ימים נשאל לחכם על הקיום, כיון דנעקר הקיום למפרע, ממילא חלה

ההפרה דבו ביום, אף שהיה קודם השאלה על ההקמה]. ולכא' הוסיף על דברי השו"ע הנ"ל, דאפי' נשאל אחר יום שמעו מהני].

ובעיקר דברי הר"ן, עיין בשער"י [ש"ז סוף פ"ח, בד"ה ועפ"ד] שכ' וז"ל, דבריו סתומים, מאי נפק"מ בין מעשה גמור למעשה קליש, וע"פ מה שביארנו [לעיל מינה] יש לברר דבריו באופן מרגש ומובן, היינו דמקדש ע"מ שאין עליה נדרים, כיון דתנאי מילתא אחריתא הוא, וליכא חסרון בעיקר מעשה הקידושין, ורק סיבת הנדרים שעליה מעכבים חלות הקידושין, משו"ה כשהתירה הנדר ונעקר למפרע, כיון שעיקר הנדר בטל, כמו"כ בטלה המניעה והעכבה לחלות הקידושין למפרע, אבל בהפרה שהפרה של אחד מהם קליש, ואם לא יהיה בזה סיבה של הצטרפות בטלה לה לגמרי, וכל זמן שקיים אחד מהם לא חזיא להצטרפות, ובכה"ג אין סיבת ההקמה מעכבת את הפרה של האחר בגדר חיוב, אלא בגדר שלילה, ובכה"ג לא יועיל מה שנאמר אגלאי מילתא למפרע, כיון דמ"מ לא היה בעולם מעיקרא הפרה מועילה. ולכא' יש לדון לפ"ז בדברי הרש"ש].

סז: אימא אב לחודיה מיפר.

ופי' הר"ן, דארוס דכתב רחמנא לומר שאם הקים מוקם. והרא"ש פירש דאיתרבי ארוס שגם הוא מיפר לחודיה. [והרשב"א הביא שני הפירושים]. ולפי' הר"ן הקשה הקרן אורה, א"כ כוליה קרא ד"ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר" וגו' מיותר, דהא כתיב ברישא דקרא [ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו כל נדריה" וגו', [ובזה כ' בשלמי נדרים די"ל בדוחק, דא"נ דהו"מ לשינוי הכי, אלא דעדיפא מינה משני, מפסוק המוקדם יותר, ואסרה איסר בבית אביה יניא אותה למה לין], ועוד, דאי בעינן דוקא שיפר הארוס ובחרישה לחוד ג"כ קיים הוא, א"כ מאי קאמר דאב לחודיה מיפר, הא גם הפרת הארוס בעינן וכו', ואין לומר דנפק"מ היכא דלא שמע הבעל כלל, דאז האב לחודיה מיפר, דאמאי לא ניחוש שמא ישמע הבעל ויקיים אותם. [א"ה, אפי' למאי דנקט בפשיטות דמהני הקמה דבעל אחר הפרה דאב, [ולא אמר' דמשפר האב ליתיה לנדרא ואין מה להקים, אלא מיתלא תלי וקאי], מ"מ לכא' משכח"ל היכא דנשתטה הבעל דשוב לא יקיים, דמהני לה הפרה דאב].

ובאמת נראה דאם האחד לחוד מצוי מיפר, החרישה של השני לא הוי כקיום, כיון שאינה צריכה להפרתו, ודוקא אם קיים בפירוש הוא די"ל דנתנה לו התורה כח לבטל הפרת השני, והיינו דקאמר הש"ס [בסמוך] גבי אב דאם הקים הקים, אבל בארוס דאמרה תורה דבחרישה לחוד ג"כ קמו נדריה, ודאי צ"ל כמו שפי' הרא"ש ז"ל דהארוס לחוד ג"כ מצוי מיפר היכא דהחריש האב, והיינו דכתב רחמנא אם גם הוא החריש וקמו נדריה. [יעו"ש עוד].

סז. אימא אב ליבעי ארוס וארוס לחודיה מיפר, וכ"ת אב דכתב רחמנא למה לי, מיבעי ליה דאם הקים הקים.

בקה"י [סי' ל"ט וסי' מ'] נסתפק בענין הקמה, אי פועלת להאלים ולחוק את נדרה [שמחמת זה שוב אינו בהפרה], או שבהקמתו אינו אלא מפקיע זכות וכח הפרה שיש לו, ונדר האשה ממילא קיים מחמת שנדרה היא. [יעו"ש שהאר"ך בזה]. וכ' בסו"ד [סוס"י מ'], ושוב ראיתי לענין עיקר החקירה וכו' דלכא' זה מוכח מסוגיין, דאמרינן ואימא אב ליבעי ארוס וכו', והשתא אי ס"ד דכל ענין הקמה הוא שע"י זה הוא מאבד כח הפרה, א"כ הכא כדבעי למימר שהאב אינו מיפר והארוס לחודיה מיפר, ואין כח הפרה ואין לו מה לאבד, מאי שייך לומר בו דאם הקים הקים, ועל כרחך פירושו שמועיל הקמתו שגם הארוס שוב אינו יכול להפר, ומוכח דהקמה עושה חיזוק בהנדר.

סח. ורבא האי דתני דבי ר' ישמעאל מאי עביד ליה, מיבעי ליה לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבניה.

הקשה בשלמי נדרים [ע"ד הר"ן ד"ה לומר, בסו"ד], דהתוצן לא משני כלל על קושית המקשן, דהא קושית המקשן האי דתנא דבי ר"י דדריש מהא דסמך הכתוב יחד ללמד שאביה ובעלה מפירין נדריה, מאי עביד ליה רבה

בסמיכות הזה, וא"כ מאי מתרץ ליה לומר שהבעל מיפר דברים שבינו לבניה, הא דין זה לאו מסמיכות נלמד אלא ממשמעותא דקרא גופיה וכו'. ומצאתי בשיטמ"ק שעמד בזה וז"ל, ותמיהא לי למה לא הזכיר התלמוד צריכות ההיקש, דעיקר הקושיא לרבה מאי עביד ליה בהיקשא דתנא דבי ר"י קאמר, ואותו היה לו להתלמוד להזכיר. ע"כ.

ועיין בפ"י הרא"ש [ד"ה שהבעל מיפר] שכ' בסוף דבריו, וילפינן אב מבעל לנדר עינוי נפש. וכוונתו ליישב זה, דע"ז בא הסמיכות שסמך אב לבתו אצל איש לאשתו, ללמוד זה מזה משום דבאב לא נאמר נדרי ענוי נפש, רק בבעל, וילפינן אב מבעל לענין זה, אמנם הגמ' קיצר בדבר ולישנא קטיעא הוא, כמו שמצינו בכמה מקומות שלשון נדרים משונה. [ובתוס' ג"כ כ' כהרא"ש, וכו"נ מהרשב"א שכ' וז"ל, לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבניה, ואב נמי מיפר נדרים שבינו לבניה אם נדרה שלא תשמענו, ושמעינן מיהא דאב נמי לא מיפר אלא נדרים שבינו לבניה ונדרי עינוי נפש כבעל. עכ"ל. אמנם אכתי תקשי להרמב"ם שמחלק בין אב לבעל, וגם מהר"ן דפליג עליה משמע שאינו נצרך לביאור שינויא דרבא].

סח. אבעיא להו בעל מיגז גיז או מיקלש קליש.

כ' הקרן אורה, יש לדקדק מנ"ל להש"ס כלל דהפרת האחד עושה פעולה בלא חבירו, ודילמא הפרת האחד לאו כלום היא, והאיסור כדקאי קאי. ולכא' איכא לדמויי הא מילתא לפלוגתא דרב ור' אלעזר ב"ר שמעון במנחות [מז]. לענין שני דברים המתירים, [שחיטת הזבח וזריקת דמו הן מתירין את הזבח ואת התלוי בו. רש"י], אי מעלין זה בלא זה, אלא דהתם פלוגתייהו לחומרא, למיקדש ע"י שחיטה לבד ליפסל ביוצא, וכן בחליצה ליפסל לאחין ע"י ריקיקה בלבד כדאיתא ביבמות [קד.], והא לא דמיא אלא להא דמבעיא לן בזבחים [ק]. בקומץ ולבונה דשניהם מתירין השייריים, ובחד מינייהו אי מיגז גיז והותרו מקצת שייריים, או קלושי מיקלש. אלא דהתם נמי לא מיבעי ליה אלא לרבנן דהתם, אבל לרבנן דר"מ אמרינן דילמא לא הא ולא הא, וא"כ ה"נ דילמא לא הא ולא הא, אלא אסורא כדקאי קאי. [ואולי שאני הכא דהוי שני מעשים בשני בני"א, ופשיטא להגמ' דאי מעשה חד לחודיה לאו כלום הוא, לא יועיל גם בהצטרפות חבירו, ולא דמי לשחיטה וזריקה דכבשי עצרת או להקטרת קומץ ולבונה, דאע"ג דאפשר נמי בשני כהנים, ליכא קפידי בדבר, אבל הכא קפידי רחמנא בדוקא בהני תרי גברי. ויל"ע].

סח. אבעיא להו בעל מיגז גיז או מקלש קליש.

וכ' הר"ן דה"ה באב, וחד מינייהו נקט. וכ"כ שא"ר. וכ' הקרן אורה, דהיה אפשר לומר דדוקא בבעל קא מבעיא להו, משום דעומדת ליכנס לרשותו והוא לבדו יפר, ומשו"ה פשיטא ליה דחדא מינייהו עושה עכ"פ, וכן משמע פשיטא דקרא דהפרת הבעל מהני גם בארוסה כמו שנאמר ואם ביום שמוע אישה יניא אותה וגו', אבל האב אינו עושה כלום בהפרתו [לבד], ואיפכא מסברת הירושלמי דהפרת האב עדיפא, [כדמיתיי לעיל מינה וז"ל פשיטא דא מילתא, לא הפר האב את חלקו ועברה על נדרה, לוקה, דהפרת בעל בלא הפרת אב לאו כלום היא], הפר האב ולא הפר הבעל מהו שתלקה].

סח. היכא קא מבעיא לן, כגון דנדרה מתרין זיתין ושמע ארוס והפר לה ואכלתינון וכו'.

בהגהות טל תורה למהר"ם אריק הביא בשם נדרי זרוזין שהעיר, לימא נפק"מ בנתערב עוד זית אחד דהיתרא בתוכם, דאי אמרת מיגז גיז שרי, דבטל ברוב, ודבר שיש לו מתירין לא הוי כיון דאחר הקמה א"א לישראל, [למקצת רבנותא, עיין ס"י רל"ד סכ"ג], ואף דאפשר לבעל לשאל על הקמתו, מ"מ אין דבר זה בידה, ולא הוי דשיל"מ, כמש"כ בתשובת מהר"י"ט]. ולי נראה פשוט דלא שייך ביטול כיון דאין רוב ההיתר מבורר, דעל כל אחד מהשני זיתים י"ל זה הוא שלא התיר לה, [וז"ל הרשב"א דאפי' תימא מיגז גיז, ליכא לברורי הי זית שרי בהפרת ארוס והי מינייהו קאי באיסורא, דאיסורא בתרוייהו פתיכה וכו'], ובכה"ג לא שייך ביטול ברוב כמש"כ הפמ"ג [יו"ד סי' ק"ב], [וע"ע בפתיחתו להל' תערובות ח"א פ"א, החקירה הא], אף דזית

השלישי שנתערב בהן מבורר להיתר, הא לרוב צריכין לצרף גם אחד מהשני זיתים שנדרה, וזה אינו מבורר, א"כ ליכא רוב מבורר.

[א"ה, לכא' אכתי הקושיא במקומה עומדת, דנפק"מ אם יתערבו בתוכם שני כזיתים דהיתרא, [או כזית ועוד, אי נימא דחד בתרי לאו דוקא, וסגי כשהיתר רבה על האיסור במשהו, עיין בפמ"ג בפתחה להל' תערובות ח"א פ"א], דאי מיגז גיז, חד כזית דאיסורא איכא ובטל ברוב, ואי מיקלש קליש, תרויהו אסירי, ואין רובא של היתר כנגדם].

סח. אי אמרינן מיגז גיז לקיא.

וכ' הר"ן, כיון דלא ידעינן הי מינייהו קאי באיסורא, לא לקיא עד דאכלה תרוויהו. וכ' ע"ז בשלמי נדרים, עיין בחולין [צא]. גבי גיד הנשה דר' יהודה סובר דאינו נוהג אלא באחת, והדעת מכרעת בשל ימין, ואמרינן שם דאי דעת נוטה קאמר וספוקי מספקא ליה, אפי' אכל מזה כזית ומזה כזית אינו לוקה, משום דהו"ל התראת ספק, וצ"ל דהכא מיירי כשאכל אותן בבת אחת. [ולכא' הכא עדיף, דהתם איסורא לחודיה קאי והיתרא לחודיה קאי, אלא דלא ידעינן הי איסורא והי היתרא, אבל הכא איסורא בתרוויהו פתיכא [כל' הרשב"א], ובכל משהו איכא מחצה איסור ומחצה היתר, והו"ל כאוכל תערובת דאיסור והיתר, דכל שאכל כזית איסור בכדי אכילת פרס לוקה].

סח. בר"ן ד"ה לומר. ה"נ אב אינו מיפר בנדרי בתו אלא אלו בלבד, והכי איתא בספרי וכו', וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל שכ' שהאב מיפר כל נדרי בתו.

הקן אורה [בד"ה דבי ר' ישמעאל, בסו"ד] נסתפק לשיטת הרמב"ם, אם היפר האב לארוסה בשאר נדרים, אי הפרתו לאו כלום היא ולוקה אם עברה על נדרה, או מיקלש קליש לאיסור בהפרתו, דלגבי דידיה אין חילוק ובכל נדרים הוא מיפר. ובשלמי נדרים כ', דהאחרונים יישבו שיטת הרמב"ם שלא יסתור הספרי, והטילו פשרה, דהספרי מיירי אחר שנתאסרה, דאז אין האב מיפר אלא בשותפות עם הארוס, וכיון דהארוס אינו יכול להפר שאר נדרים, א"כ גם האב אינו יכול להפר שאר נדרים, דהוא לחודיה אינו יכול להפר אחר שנתאסרה, אבל בעודה פנויה דאז האב לחודיה מיפר, יכול להפר כל נדרים שלה.

וז"ל המאירי, רוב מפרשים כתבוהו כן, שאף האב אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש או שבינו לבניה וכו', ועוד יש לי ראייה לדבריהם, שאם האב מפר בכל נדר, כשהיא ארוסה מיהא שהוא צריך לשיטת הארוס, היאך הארוס מצטרף עמו לנדר שאין בו עינוי נפש וכו', עד שמכאן נראה לי לומר שבארוסה מיהא אין מצטרפין להפר אלא באותם שהבעל מיפר, אבל בפנויה יראה שהאב מיפר בכל הנדרים וכו'. ואף גדולי המחברים כתבוהו בהדיא כדעת זו, וכבר תמהו על דבריהם חכמי גלילות אלו ושלחו להם, והשיבו שאותו היקש האמור בספרי, דעת יחיד הוא, וכדאמרינן סתם ספרי ר"ש, אבל הדברים מראים שהאב מיפר בכל הנדרים, ומן הטעמים שכתבנו, אלא שאיני יודע בארוסה מיהא אם דבריהם מכריעים כדעתי שלא להפר שניהם אלא באלו, אם לאו. ועוד אני אומר, שהיקש זה האמור בספרי לא נאמר אלא בנערה המאורסה שאין לאב בה אלא במה שיש לארוס בה.

סח. בר"ן ד"ה ואי אמרת. דלכו"ע ליכא קרבן בפחות מכשיעור.

הקשה הגרע"א, הא לענין קרבן שיעורו בפרוטה כדין מעילה כדאיתא בשבועות [כב], ולא תליא כלל בכזית. והרש"ש ציין לדבריו בפסחים [לג], ושם כ' ליישב, ע"פ מה שחידש דהא דשיעור מעילה בשוה פרוטה היינו בנהנה, אבל באכילה חייב קרבן מעילה נמי אכזית שאין בו שוה פרוטה, דהא ילפינן חטא חטא מתרומה, והתם חייב בכזית בלא שוה פרוטה.

ובקה"י [סי' ל"ח] כ', דאפי' אי בכל מועל בהקדש לא מיחייב באכילת כזית בלא שוה פרוטה, אין זה משום דבעינן חשיבות הנאה דשוה פרוטה דוקא, דהא הנאת אכילה בכזית היא הנאה חשובה כחשיבות שוה פרוטה בשאר הנאות [יעו"ש ראיתו], אלא הא דלא מעל בכזית שאין בו שוה פרוטה הוא מטעמא אחרת, משום דבעינן שיפגום בשוה פרוטה, והאוכל כזית

שאינו בו שוה פרוטה, לגבי הפסד דהקדש אין להשיגה על הנאתו אלא על השויות, ואין כאן פגם בשוה פרוטה. וא"כ י"ל דזהו דוקא בהקדש דשייך בו פגם, דהא בלקיחתו הוא מפסיד להקדש, אבל בקונמות דבלא"ה אין הנאתו פגם להקדש, שהרי אינו ממוון הקדש כלל, דאנן בקונם פרטי איירינן, ורק קדושה בעלמא הוא, וכל דליכא כאן פגם להקדש א"צ פגם, ומשו"ה שפיר חייב בכזית בלא שוה פרוטה, דהא נהנה יש כאן, וכנ"ל. יעו"ש עוד.

סח. ברא"ש ד"ה בין איש לאשתו. ואיכא לשנויי כדשינוי לעיל מדכתבי בנשואה בית אישה דאין הבעל מיפר בקודמין וכו'.

וכ' ע"ז הגרע"א, עדיין קשה לי, דילמא בקודמין מיפר בשותפות האב, ומזה מיירי קרא דבין איש לאשתו, ובנדרים שנדרה תחת בעלה מיפר לבד, וארוסה לא שמעינן כלל. ועיין בר"ן [כאן, ולעיל [סז. בד"ה ונערה, סז: בד"ה ואבע"א, וד"ה ומהדינן א"כ] שכ' דבנשואה אין שייכות להפרת האב, דאין לו שייכות בה, וא"כ ניחא הכל. [אבל הרא"ש עצמו ס"ל דלאו מילתא דפשיטא היא דאין שייכות לאב בהפרת נדרים דנשואה, [עיין בדבריו לעיל סז. בד"ה ואימא, סז: בד"ה ממילא, וד"ה ואם בית אישה], ואולי לבתר דנפקא לן דבנדרים דאינו מיפר בנדרי נשואה, יליף מינה בעלמא האי כללא דכיון שנשאת אין לו רשות בה, אבל הכא דאכתי לא נפקא לן בנדרים גופא, אכתי תקשי כנ"ל].

סח: שמע אביה והפר לה, ולא הספיק בעל לשמוע וכו'.

כ' הריטב"א, וצריך את למידע דכל היכא דאמרינן ולא הספיק האב לשמוע עד שמת, או לא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, לאו דוקא, דה"ה ששמע ונטרפה דעתו ולא הספיק להפר, ולא אתינא אלא למעוטי כל שהיה יכול להפר ולא הפר בו ביום שהוא כאילו קיים, ונקטינן ולא הספיק לשמוע, משום דשכיח טפי, כגון שלא היה בעיר או שנעלם ממנו, אבל שמע ולא הספיק להפר כגון שנטרפה דעתו כ"כ לאלתה, לא שכיח. [וזה דבר חדש, דבנטרפה דעת הבעל אמרינן נטרקנה רשות לאב. אם לא שנגיה שנטרפה שעתו. וז"ל הנימוק"י, כל הנך בבי וכו' ה"ה אם הספיק לשמוע ולא הספיק להפר עד שמת וכו', אלא לא נקט הכי משום דלא שכיח כולי האי, דמסתמא כשדעתו להפר, מיד ששומע מפר, אבל שלא לשמוע קודם שמת, מצוי הוא כגון שלא היה בעיר. ויל"ע].

סח: ברא"ש ד"ה שמע אביה. תימה כיון שהאב הפר חלקו למה לא יפר הבעל חלקו וכו' וי"ל וכו'.

וכ"כ גם בפסקיו [סי' ב']. [וקצ"ב מאי נפק"מ ומ"ט כתבה בפסקיו. ואולי ס"ל דכיון שנתבטלה הפרת האב, הדר דינא דתלקה אם תעבור על נדרה, דמאי דקליש ליה אב בהפרתו אזל ליה, והדר נדרא כבתחילה. וצ"ת]. וז"ל הריטב"א, ואיכא למידק, דבבא קמייא דקתני שמע אביה והפר לה וכו' זו היא ששינוי מת האב לא נטרקנה רשותו לבעל, לא אתיא שפיר, דכיון שכבר הפר האב חלקו קודם שמת, לא שייך לומר בהא לא נטרקנה רשותו לבעל, שהרי הרשות שהיה לו לאב כבר נעשה בחייו, וכשמת לא היה לו רשות בזה שיתרוקן לבעל וכו', ובהא בבא הו"ל למינקט טעמא שאין הבעל מיפר אלא בשותפות, לומר שאע"פ שכבר הפר האב את חלקו ולא נשאר אלא חלקו של בעל, אותו חלק שלו אינו יכול להפר אותו אלא בשותפות. [ולא קשיא ליה אדינא כקושית הרא"ש, אלא אטעמא].

י"ל דמאי דנקטי זו היא ששינוי מת האב לא נטרקנה רשותו של אב, אינה רשות חלקו שלו, אלא רשות שיש לו בחלקו של בעל, שאינו יכול להפר אלא עמו, ולהכי נקט רבותא, דלא מיבעיא אי לא הפר חלקו, שאין הבעל יורש וקם תחתיו באותו חלק, אלא אפי' הפר האב חלקו, ונשאר לו רשות בחלקו של בעל ומת, אין הבעל קם תחתיו באותו רשות, שאפי' רשות שיש לאב בחלקו של בעל לא נטרקנה לבעל. ולקמיה כ' עד"ז בבבא תנייתא דקתני דנטרקנה רשות לאב, דמשום דאין האב מיפר חלקו אלא בשותפותיה דבעל, וכאילו יש לבעל רשות בחלקו של אב, קתני דההוא רשות נטרקנה לאב, [דאי משום חלקו של בעל ממש, הא כבר היפר בחייו], דסד"א כיון שכבר היפר הבעל חלקו, אין רשותו שבחלקו של אב כלום להורישו לבעל, [א"ה, לכא' צ"ל לאב], וכיון שכן שוב אין האב מיפר אלא בשותפות, קמ"ל שהאב במקום הבעל לגמרי כאילו הוא קיים.

סט. בעי רבא יש שאלה בהקם.

וכ' הר"ן כשנשאל בו ביום, אבל למחר, פשיטא דלא מצי מיפר, דלא גרע משתיקה. והטור [סי' רל"ד] כ' וז"ל, ויש לדקדק אם צריך לשאול ביום שמעו, דאיכא למימר דלא גרע משתיקה, ומיהו נראה כיון שאינו יכול להפר, הוי כמי שאינו יודע שיכול להפר, שאין שתיקתו קיום אם הפר אפי' אחר כמה ימים, ומ"מ צריך שיפר ביום שאלה שהוא לו יום שמיעה.

וז"ל תוס' הרא"ש, בו ביום איירי, אבל ביום שלאחריו לא, דלא אלימא שאלה משתיקה. ושמא שתיקה מעת לעת הוי קיום היכא דמצי להפר, אבל זה שקיים לה נדרה, לא הוי שתיקתו קיום, שהרי כבר קיים לה. ומיהו איכא לאסתפוקי, אחר שנשאל על הקמתו אם מיפר לעולם, דלא שייך השתא יום שמיעה, או דילמא שאלתו הוי כשמיעת הנדר. ומסתבר לי דלא זה ולא זה, אלא שתיקה דבין שמיעה לקיום ושתיקה דאחר שאלה מצטרפין מעת לעת, ושתיקה דבין קיום לשאלה, אפי' ימים רבים לאו כלום הוא, כיון דלא מצי מיפר.

סט. יש שאלה בהקם וכו', את"ל יש שאלה בהקם, יש שאלה בהפר וכו'.

כ' המאירי, גדולי הרבנים פירשו [א"ה, עיין בפירש"י לקמן עט. וציינו הב"ח בהגהותיו] שפי' עד"ז [ענין שאלה בהקם, בנערה המאורסה ששתי רשויות עליה, וקיים האחד את נדרה, והשני נשאל על נדרה שנעשה שליח לחרתה, שבטל הנדר ואין הקמת חבירו כלום, אבל אם הפר האחד והשני נשאל על נדרה, אין זה כלום, שאין הנדר ניתר חציו בהפרה וחציו בשאלה. ודברים רחוקים הם מכמה צדדים, חדא, דכל דכן הוא, ואם שאלה מועלת בנדר שנתקיים, כ"ש בנדר שהופר, ועוד שאין לך אחר היתר חכם כלום, ואף בשקיימו שניהם, חכם יכול להתיר, וכן בהקמת אב לבתו ובעל לאשתו.

סט. נשאלין על ההיקם.

כ' בגילוינו הש"ס למהר"י ענגיל בשם תשובת הרא"ש [כלל י' ס"ג], הני מילי בהיקם דבעל, אבל בהיקם דאחר, כגון הנודר על מנת שירצה פלוני ונתרצה, א"א שישאל אותו פלוני על התרצותו לבטל הנדר. עיי"ש הטעם. [דדוקא גבי בעל הוא דבעי רבא אם יש שאלה בהיקם, ומשום שהאשה נתלית וסומכת לגמרי על דעת בעלה כל ימי היותה יושבת תחתיו, אבל התולה נדרו בדעת אחר, אחרי שעשה האחר מה שיש לו לעשות באותו הנדר וקיים לו את נדרו, אינו נסמך עליו יותר, ולא הועיל לו שאלת ההיקם. עכ"ל הרא"ש].

וי"ל עוד טעם, דבעל יש לו נפקותא בדבר, דהן דברים שבינו לבניה הן נדרי עיניו נפש הוא הפסד לבעל אם אשתו מתענית, משא"כ אחר, אחר שגילה דעתו, אין לו עוד שייכות בדבר, והו"ל כ[נודר מן הכתר] ואכלה כולה דאין נשאלין עליה. או כתרומה גדולה הבאה ליד כהן דא"א עוד לתורם לישאל, דאיננו עוד בעלים של הדבר, ואין שאלה אלא בבעלים של הדבר, ועל כן רק הבעל נחשב תמיד בעלים בנדרי אשתו דאשתו כגופו, ויש לו נפקותא בנדרים וכו', משא"כ אחר, אחרי שגילה דעתו איננו עוד בעל הדבר כלל ולא שייך ביה שאלה.

ולפ"ז יל"ע ג"כ באב, אם יכול לישאל על הקמתו, דאב נמי לכא"ו כי אחר דמיא, ונהי דיש לו רשות להפר או להקם מגזיה"כ, מ"מ אחרי שהיקם כי אחר דמי וא"א לו לשאול עוד, [א"ה, לכא"ו היינו דוקא לשי' הרמב"ם דמיפר כל נדרי בתו, אבל לשא"ר דמיפר רק נדרי עיניו נפש או דברים שבינו לבניה כגון שנדרה שלא תעבדו ותשמשונו, מאיזה טעם נחלק בינו לבין הבעל. ובעיקר הנידון אם יכול האב לישאל על הקמתו, לכא"ו מפורש להדיא ברשב"א לעיל [זו]. דהא דקאמר וקיים אחד מהם ונשאל על הקמתו, היינו האב].

סט. בעי רבא קיים ליכי ומיפר ליכי וכו'.

כ' הקרן אורה, יש להסתפק היכא דאמר האב או הבעל לארוסה קיים ליכי ומופר ליכי, אי יש לקיים דבריו דהפרה תחול על חציו שיכול להפר והקמה תחול על החצי השניה, ולא יוכל השני להפר חלקו, [וא"כ לכא"ו תבטל ממילא הפרת חציו הראשון, כמבואר לעיל [זו]. דכל שהוקם באופן שאין חבירו יכול להפר, בטלה הפרה קמייא], ולמ"ד מיקליש קליש לא מיבעיא לי, וכי

קמבעיא לי למ"ד מיגז גיז. ונראה דגם בזה א"א לשניהם לחול, דהקמה לא חל אלא על מה שיוכל להפר.

סט. בר"ן ד"ה בעי רבא יש שאלה. אבל למחר פשיטא דלא מצי מיפר, דלא גרע משתיקה.

כ' הרש"ש, משמע דעל שתיקה לחודא לכו"ע אין נשאלין וכו', ובעניוית לא ידעתי מדוע לא, כיון דהכתוב אומר הקים אותם כי החריש וכו', הרי דמטעם הקמה קאתי עלה, ובהקמה גופא מוהני שאלה. וכ' ע"ז בקה"י [סי' ל"ט] ונראה פשוט דלא שייך כלל ענין שאלה בשתיקה, כיון דההקם נעשה ממילא בלא שום פעולת הבעל, ואפי' מחשבה וכונה להקים אין צריך, דקיי"ל בסוף פ' נערה המאורסה [עח: עט]. דשותק ע"מ למיקט נמי אינו יכול להפר, וילפינן לה התם מקראי וכו', וא"כ לא שייך בזה שאלה כלל, דענין שאלה הוא דמשוי ליה לדיבורו טעות, והו"ל כאונס, א"נ הוי כנעשה בלא כוונה, ואונס וטעות אינו מועיל אלא לבטל מה שעשה, אבל אונס כמאן דעביד לא אמרינן וכו', וה"נ בשתיקה כיון דבלא שום מעשה הבעל ובלא שום כוונתו הוקם הנדר, מה יועיל זה שהיה טועה בשתיקתו, סוף סוף הפרה לא היתה בו ביום, וממילא הוקם הנדר.

ויעו"ש שכ' ליישב עוד, דחלוקה הקמה משתיקה בעיקר היסוד, דבהקמה הבעל מוסיף כח ומאלים את נדרה, אבל כשנתקיים ע"י שתיקה אינו מוסיף כח בהנדר, רק שע"י שתיקתו מפסיד כח וזכות ההפרה, [יעו"ש ראיותיו], ומה"ט כ' המהר"ק [שורש נ'] דאפי' להנך רבוותא דס"ל דכשהקים בעלה אינה יכולה להתיר נדרה אצל חכם, אבל כששתק מודו דיכולה להתיר, והשתא, הא דבהקמה מוהני שאלה משום שעושה בהקמתו פעולה חיובית בחיזוק הנדר, ושפיר שייך שאלה כעין שאלה על נדר, אבל שתיקה שאינו אלא הפקעת זכות הפרה שלו, לא שייך בה שאלה, כמו שלא מוהני שאלה על הפרה לפי שלא עשה קיום נדר אלא ביטולו.

סט: ואפי' ר"מ לא קאמר וכו' אבל הכא דאמר לא תיחול וכו' ר"מ נמי מודה דהפרה חלה.

הר"ן פי' דהפרה לחודה חלה, וכ"פ תוס' בפי' קמא והרא"ש בשם הר"א ממין, אבל לפי' בתרא הכי פירוש, דמודה ר"מ לר' יוסי דתרווייהו חיילי, ולא ידעינן אי מוקם אי מיפר. וכ' הטור [בסי' רל"ד] דכן היא מסקנת הרא"ש, ולחומרא הוי קיום. [ולכא"ו ה"נ לחומרא הוי מופר ולא תלקה עליו, וכן אם תשבע אח"כ, על מה שנדרה בתחילה, שבועה חלה עליו מספק שמא חיילא ההפרה]. אמנם בקיצור פסקי הרא"ש ש' כ' רק דעת ר"א ממין והר"ן שההפרה חלה. והט"ז כ' דטעם שיטה זו, משום דבעיא דלא איפשיטא היא. [וצ"ב].

סט: קיים ליכי קיים ליכי ונשאל על הקמה ראשונה מהו.

כ' הקרן אורה, יש לדקדק, הא שאלה הוא רק ע"י פתח וחרטה, וכיון דניחא ליה בהקמה שניה, א"כ היכי שייכא חרטה בראשונה, דהא ניחא ליה בהקמה כיון דהקים שנית, ובשלמא בשבועה על שבועה י"ל כיון דשבועה שניה חיילא ג"כ קצת לאיסור בעלמא, וכמו שכתבתי לעיל [יח. בד"ה אם] [לענין לקוברו בין רשעים גמורים כדן אין איסור חל על איסור], א"כ שפיר י"ל דניחם על השבועה ראשונה ולא ניחא ליה בשני איסורין, אבל הכא בקיום ליכא למימר הכי, והיכי אשכחן שיתחרט על הראשונה והשניה תחול, א"כ אין כאן חרטה. וז"ל המאירי, ואי אפשר לו לישאל על שתייהן כאחד, שהרי בשעת הפרת הראשונה לא חלה השניה עדיין. וע"ע מש"כ בזה הט"ז [בסי' רכ"ח סק"י]. [ולדברי מאירי והט"ז איירי שפיר כשמתחרט משניהם, אלא שההתרה מועילה רק לראשונה]. ורש"י פי' דהיינו גופא ספיקא דרבא, אי בטלה הקמה שניה באותה שאלה, או לא.

סט: בר"ן ד"ה ופשטינן, וכ"ת אמאי לא אמרינן ואפי' ר"מ וכו' לאו מילתא היא, דבשלמא התם וכו' אבל הכא וכו' אפי' בלאו לישנא יתירא אמרינן דלבית אחת נתכוון.

וכ' ע"ז הגרע"א, לא זכיתי להבין תירוצו, דא"כ גם מדר' יוסי לא נפשוט, דהא ר' יוסי ס"ל ד"תמורת" לא הוי לשון יתירא, דטעי דסבר דצריך להזכיר

שם תמורה על שניהם כמש"כ הר"ן מקודם, וא"כ ממילא כאילו אמר תמורת עולה ושלמים, וא"כ איך יש ראייה מדר' יוסי יותר מדר"מ.

ט: בר"ן ד"ה ופשטינן לה מדרבה. ולא נתחווירו לי דברי הרמב"ם ז"ל בזה.

דפסק [בפי"ג הכ"ב] אמר לה קיים ומופר ליך בבת אחת הרי זה קיים. והכס"מ ביאר דבריו, דכיון דלא חיילא לא הקמה ולא הפרה, ממילא הוא קיים, דשתיקה הוי קיום. והקשה ע"ז במחנ"א [הל' נדרים סי' ל"ח] דא"כ אמאי לא יפר כל אותו היום, ומל' הרמב"ם משמע דאינו יכול להפר שוב אפי' באותו היום.

ובשלמי נדרים הביא בשם ס' יד שאול ליישב כוונת הכס"מ, ע"פ מה שחידשו תוס' בבכורות [ט. בד"ה אמר רב] דהא דאמר רבה כל שאינו

בזאח"ז אפי' בבת אחת אינו, הוא דוקא בדבר התלוי במעשה, אבל קדושה הבאה מאליה, כגון חמורה שלא ביכרה וילדה שני זכרים [אליבא דמ"ד אפשר לצמצם] דנותן טלה אחד לכהן, ולא אמרינן כיון שאינו בזאח"ז אפי' בבת אחת אינו, ולא יהיה קדוש לא זה ולא זה, משום דהוי קדושה הבאה מאליה, ולפ"ז כך כוונת הכס"מ, כיון דשתיקה הוי קיום, ואף אם לא יאמר כלל הוי קיום עכ"פ כשיעבור יום שמעו, וא"כ לא צריך מעשה בזה, ושוב לא שייך הכלל דכל שאינו בזאח"ז אפי' בבת אחת אינו.

ועיי"ש בשלמי נדרים שהקשה לפ"ז איך פשיט הגמ' האיבעיא מהך דרבה, והניח בצ"ע. [ולכאו' הפשיטות רק לענין דההפרה לא חיילא כיון שהוא דבר התלוי במעשה, וא"א לו לחול בבת אחת עם ההקמה. כיון שאינה בזה אחר זה, ולעולם לענין הקמה לא שייך כללא דרבה, ומה"ט פסק הרמב"ם דהרי זה קיים]. וע"ע מש"כ בזה בחדושי רבינו חיים הלוי.